

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА»

Ступінь освіти	бакалавр
Спеціальність	231 Соціальна та молодіжна робота
Освітня програма	231 Соціальна та молодіжна робота
Тривалість викладання	8-й семестр, 15-16 чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні:	3 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП» <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6919>

Кафедра, що викладає

Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Lypovska.N@nmu.one

Викладач:

Липовська Наталія Анатоліївна

д.держ.упр., професор,
професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Lypovska/Lypovska.p>

1. Анотація до курсу

Дисципліна "Гендерна політика" спрямована на ознайомлення студентів із сучасними теоретичними підходами та практичними аспектами гендерної рівності, ролі гендеру в суспільних, політичних та економічних процесах. Курс досліджує вплив гендерних стереотипів, дискримінації та інституційної політики на формування соціальних відносин, а також аналізує міжнародні та національні практики запровадження принципів гендерної рівності.

У межах дисципліни розглядаються питання гендерної ідентичності, впровадження гендерно-чутливих політик, роль жінок і чоловіків у прийнятті рішень, гендерний аналіз соціальних процесів і законодавства. Студенти вивчають основні міжнародні нормативно-

правові акти, включаючи Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), а також розглядають ключові українські закони та політичні ініціативи.

Цілі курсу:

- Розвинути критичне мислення щодо гендерних питань у сучасному суспільстві;
- Сформувати навички проведення гендерного аналізу суспільних процесів;
- Ознайомити студентів із механізмами впровадження гендерно-чутливої політики у різних сферах (освіта, економіка, політика, культура).

Ключові теми курсу:

- Основи гендерної теорії: поняття гендеру, гендерної ідентичності та гендерних ролей;
- Гендерна рівність і права людини: міжнародний та український контексти;
- Гендерна дискримінація: причини, форми та шляхи подолання;
- Гендерні аспекти у політиці, економіці та освіті;
- Механізми впровадження гендерної рівності на державному та міжнародному рівнях.

Дисципліна є міждисциплінарною, об'єднуючи підходи соціології, права, політології, економіки та культурології. Її метою є формування у студентів розуміння важливості гендерної рівності та вмінь застосовувати гендерно-чутливий підхід у професійній діяльності.

2. Мета та завдання курсу

Метою дисципліни «Гендерна політика» є оволодіння сучасними теоретичними основами щодо публічної гендерної політики, практичними навичками щодо використання гендерних технологій у публічному управлінні, проведення гендерного аналізу, розроблення гендерних стратегій розвитку публічних організацій, об'єднаної територіальної громади, регіону.

Завдання курсу:

Мета навчальної дисципліни: оволодіння сучасними теоретичними основами щодо публічної гендерної політики, практичними навичками щодо використання гендерних технологій у публічному управлінні, проведення гендерного аналізу, розроблення гендерних стратегій розвитку публічних організацій, об'єднаної територіальної громади, регіону.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Основи гендерної політики» є:

- ознайомлення ЗВО із сучасним станом гендерної проблематики у суспільстві;
- розвиток уміння застосовувати гендерний підхід під час аналізу конфліктних ситуацій, що виникають у повсякденному житті та професійній діяльності;
- відстоювати власні права, уникаючи гендерної дискримінації;
- формування систему базових знань з основ гендерної політики;
- ознайомлення із механізмами формування та реалізації гендерної політики.

Компетентності:

загальні:

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і

громадянина в Україні.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- продемонструвати *знання*: сутності, принципів, функцій та типів гендерної політики; основних теоретичних підходів до понять «гендер» та «стать»; основних принципів забезпечення гендерного паритету;
- демонструвати *розуміння* особливостей ефективної гендерної політики у сфері публічного управління; основних завдань гендерної рівності; впливу гендерного паритету на ефективність діяльності персоналу в сфері публічного управління;
- демонструвати *здатність* здійснювати вироблення та аналізу публічної гендерної політики;
- продемонструвати *знання* інструментів і засобів подолання гендерних бар'єрів.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Гендерний дискурс у класичній соціальній теорії.

Визначення основних понять. Конструювання гендеру в історії. Ідеологія вторинності жінки. Патріархат, матріархат. Еміль Дюркгейм: поділ праці кон'югальна солідарність. Георг Зіммерль: чоловіча культура і соціальна психологія статевих ролей.

Талкотт Парсонс: інструментальна і експресивна ролі. Норман Белл і Езра Фогель: родина як функціональний елемент соціальної системи.

Тема 2. Основні поняття й проблеми гендерної рівності.

Стать як соціокультурний феномен: від есенціалізму до соціального конструктивізму. Лематизація жіночого та чоловічого в культурі. Дихотомія «природа- культура» в контексті проблеми гендерної рівності. Єдність гендеру і статі у постколоніальному спадку європоцентризму. Поняття афіліації й атракції. Фактори, що впливають на атракцію: унікальні властивості реципієнта спілкування, унікальні властивості перципієнта спілкування, умови конкретної ситуації. Дослідження, присвячені вивченню атракції й афіліації. Поняття сексуальності. Дискурси сексуальності, репрезентація в них чоловіків і жінок.

Тема 3. Державна гендерна політика: поняття та сутність.

Принципи гендерної політики в системі публічного управління. Гендерні теорії та концептуальні підходи до дослідження гендерної політики в публічному управлінні

Принципи гендерної політики. Стратегії гендерної політики (політика позитивних дій, антидискримінаційна політика, гендерний мейнстримінг). Типи гендерної політики. Сучасні моделі гендерної політики. Механізм реалізації гендерної політики. Основні етапи вирішення гендерних суспільних проблем. Характерні риси та особливості гендерної політики в Україні та за кордоном.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення гендерної політики України.

Загальне правове регулювання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Конституція України. Закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року. Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р.

Інтеграція гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів. Проведення гендерно-правової експертизи. Порядок проведення органами виконавчої влади антидискримінаційної експертизи проектів нормативно-правових актів.

Законодавство щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері праці та соціального забезпечення.

Тема 5. Міжнародні документи та зобов'язання України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Міжнародно-правові документи ООН з питань гендерної рівності. Загальна декларація прав людини 1948 р. Конвенція про політичні права жінок 1952 р. Декларація про захист жінок і дітей у надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів 1974 р. Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. (CEDAW). Декларації про викорінювання насилля щодо жінок 1993 р. Пекінська Платформа Дій та Пекінська декларація 1995 р. Декларація тисячоліття ООН 2000 р. Цілі сталого розвитку 2016-2030 (Порядок денний для сталого розвитку – 2030).

Міжнародні норми та стандарти гендерної рівності у сфері праці Міжнародної організації праці (МОП). Конвенція № 100 «Про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності». Конвенція № 103 «Про охорону материнства». Конвенція № 111 «Про дискримінацію в галузі праці та занять». Конвенція № 122 «Про політику у сфері зайнятості». Конвенція № 156 «Про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками».

Концепція комплексного підходу до проблеми забезпечення гендерної рівності у суспільстві. Стратегія врахування гендерної проблематики.

Інституційний механізм формування та реалізації публічної гендерної політики України

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Гендерний дискурс у класичній соціальній теорії
2. Основні поняття й проблеми гендерної рівності
3. Державна гендерна політика: поняття та сутність
4. Нормативно-правове забезпечення гендерної політики України
5. Міжнародні документи та зобов'язання України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ:

Індивідуальне завдання полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти реферату за обраною темою на основі самостійного опрацювання необхідних джерел та стислому викладенні основного матеріалу. Важливими критеріями є академічна добросовісність та вміння висловити власну точку зору з дискусійних питань. Для отримання найвищого балу за рефератом необхідно підготувати презентацію до теми реферату, яку продемонструвати під час захисту. Презентацію необхідно підготувати із застосуванням програми PowerPoint.

Тематика рефератів:

1. Гендерна стратифікація суспільства
2. Гендерні відносини у економічній сфері
3. Чинники нагальності гендерних перетворень.
4. Гендер у міжнародних документах як надбання світового досвіду гендерних перетворень. Концептуальне бачення гендерних перетворень.
5. Становлення суспільства гендерної рівності як світова стратегія.
6. Світові тенденції утвердження гендеру.
7. Гендерні трансформації глобального масштабу.
8. Міжнародні механізми забезпечення гендерної рівності.
9. Гендерне законодавство як нагальна потреба.
10. Конституційне забезпечення рівних прав та можливостей у національних суспільствах.
11. Спеціальні цільові закони з рівних прав і можливостей.
12. Гендерно-правова експертиза законодавства.
13. Інструменти вимірювання гендерної нерівності.
14. Моніторинг досягнення гендерної рівності: глобальні рейтинги ефективності гендерної політики та рейтинги ефективності гендерної політики країн ЄС.
15. Місце України у глобальних гендерних рейтингах.
16. Гендерні дослідження основних релігій і міфології
17. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування як потенціал та можливості для реалізації гендерної рівності
18. Міжнародний досвід творення суспільства гендерної рівності
19. Досвід формування та реалізації гендерної політики у Європейських країнах

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до за стосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інсталюваний на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої

освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами участі в усних опитуваннях, у відповідях на запитання викладача (дискусіях) під час інтерактивних лекцій та за результатами виконання і презентації індивідуального завдання (реферату). Максимальна оцінка за індивідуальне завдання 15 балів. Участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр) (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується максимум **40 балів**.

Практична частина оцінюється за результатами участі здобувачів вищої освіти у практичних заняттях (*практичні завдання, дискусії, ділові ігри, дебати*). Загальна кількість балів, яку можна отримати за практичні завдання, дискусії, становить **60 балів** (практичні заняття за кожною темою максимально оцінюється в 12 балів).

Отримані бали за теоретичну та практичну частини додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати **100 балів**.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

6.3. Критерії підсумкового оцінювання: у випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (диференційований залік)** під час сесії. Підсумкове оцінювання проводиться у вигляді диференційованого заліку, який включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань з теоретичної частини** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 3 бали (разом 60 балів) та **10 тестових завдань з практичної частини**, кожне з завдань оцінюється максимум у 4 бали (разом 40 балів), причому:

- 5 балів – відповідність еталону;
- 4 бали – чотири правильні відповіді з п'яти запропонованих;
- 3 бали – три правильні відповіді з п'яти запропонованих;
- 2 бали – дві правильні відповіді з п'яти запропонованих;
- 1 бал – одна правильна відповідь з п'яти запропонованих;
- 0 балів – усі відповіді невірні або відсутність відповіді.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується

положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: <https://surl.li/rbhteo>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2024-2025 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <https://surl.li/bnbhwx>.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети

(Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Впровадження комплексного гендерного підходу в роботу органів державної виконавчої влади на регіональному рівні: Методичні рекомендації / Авт.-упоряд.: Євченко С.В., Остапчук О.Л. Житомир: ФОП Оржехівський А.О., 2018. 56 с.
2. Гендерна політика в системі публічного управління України / [М. Канавець (кер. авт. колективу), Ю. Лихач, А. Кукуля, А. Алексєєнко, О. Бутенко, В. Костик, О. Руденко, Н. Богданова; за заг. ред. К. Ващенка]. К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2018. 125 с.
3. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. К., 2015. 44 с.
4. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України / ред. А. Чернишова. К.: Центр Разумкова, Вид-во «Заповіт», 2016. 244 с.
5. Гендерна рівність: міфи, факти державна політика. К., 2020. 60 с.
6. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. К.: «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с

Нормативно-правові джерела:

7. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
8. Питання проведення гендерно-правової експертизи : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2018 р. № 997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-п#Text>.
9. План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лист. 2015 р. № 1393-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-р#Text>.
10. Порядок проведення органами виконавчої влади антидискримінаційної експертизи проектів нормативно-правових актів : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січ. 2013 р. № 61. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2013-п#n10>.
11. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
12. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.
13. Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-п#Text>.
14. Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів : Наказ Міністерство соціальної політики України від 7 лютого 2020 р. № 86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0211-20#Text>.
15. Уварова О.О. Права жінок та гендерна рівність: навч. посіб. К., 2018. 204 с.
16. Ходакова С. Гендерне інтегрування на місцевому рівні. Досвід міст, що приєдналися до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків: практ. посіб. Для посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. К., 2020.

Додаткові

1. Аналіз державної політики та нормативно-правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. К., 2014. 122 с.
2. Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні: Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН. К., 2014. 122 с.
3. Левченко К. Гендерне тяжіння. Виклики та рішення. Харків: Фоліо, 2019. 320 с.
4. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ : Основи, 2017. 256 с.
5. Марценюк Т. Інтеграція гендерної складової в аналітичні матеріали. – К.: МФ «Відродження», 2019. 28 с.
6. Мельник Т., Кобелянська Л. Гендер у термінах, правових актах і практиці перетворень: словник-довідник. К.: Логос, 2020. 239 с.
7. Оцінювання соціально-гендерного впливу стратегій, програм і проєктів регіонального розвитку : практ. посіб. / М. Колодій та ін.; за заг. ред. І. Санжаровського. К.: К.І.С., 2012. 80 с.

Інформаційні ресурси

1. Асоціація міст України. URL: <http://www.auc.org.ua/>
2. «Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА». URL: <http://www.krona.org.ua>.
3. «Гендер в деталях». URL: <https://genderindetail.org.ua>.
4. «Жінки – це 50% успіху України» (участь жінок в громадсько-політичному житті). URL: <https://50vidsotkiv.org.ua80>.
5. Інші органи виконавчої влади (міністерства, місцеві державні адміністрації). URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog>
6. Музей жіночої та гендерної історії. URL: <http://www.genderculturecentre.org>.
7. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua>
8. Наукова бібліотека Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова. URL: <http://www.msu.ru/libraries/>
9. Наукова бібліотека Національного університету «Кієво-Могилянська академія». URL: <http://www.library.ukma.edu.ua>
10. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
11. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org>
12. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. URL: <http://www.niss.gov.ua/presentation.html>
13. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
14. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
15. Офіційний сайт Кабінета Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
16. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України. URL: <http://minregion.gov.ua>.
17. Офіційний сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.
18. Представництва ООН в Україні. URL: <http://www.un.org.ua/ua>.
19. Проєкту ГОБ в Україні. URL: <http://grbproject.org>.
20. Сайт з питань гендерної статистики (англ.). URL: <https://genderstats.org>.
21. Council of Europe Gender Equality Strategy 2018-2023. URL: <https://rm.coe.int/gestrategy-2018-2023/1680791246> (англ.), <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equalitystrategy-2023-ukr-new2/16808b35a4> (укр.).
22. Gender Analysis Toolkit, Office for Women, 2009. URL:

<http://www.communities.qld.gov.au/resources/communityservices/women/resources/genderanalysis/gender-analysis-toolkit.pdf>.

23. The European Charter for Equality Of Women And Men in Local Life. The Council of European Municipalities and Regions and its Partners. URL: http://www.ccre.org/docs/charte_egalite_en.pdf.